Samling af Afgørelser

RETTENS DOM (Fjerde Udvidede Afdeling)

9. november 2022*

»Konkurrence – karteller – markedet for rundt armeringsstål – afgørelse, der fastslår en overtrædelse af artikel 65 KS, efter EKSF-traktatens udløb, på grundlag af forordning (EF) nr. 1/2003 – fastsættelse af priser – begrænsning af og kontrol med produktionen og afsætningen – afgørelse truffet efter annullation af tidligere afgørelser – afholdelse af en ny mundtlig høring i overværelse af medlemsstaternes konkurrencemyndigheder – ret til forsvar – princippet om god forvaltningsskik – rimelig frist – begrundelsespligt – proportionalitet – princippet non bis in idem – ulovlighedsindsigelse – bevisbyrden for deltagelsen i kartellet – skærpende omstændigheder – recidiv – formildende omstændigheder – ligebehandling – fuld prøvelsesret«

I sag T-667/19,

Ferriere Nord SpA, Osoppo (Italien), ved advokaterne W. Viscardini, G. Donà og B. Comparini,

sagsøger,

mod

Europa-Kommissionen ved P. Rossi, G. Conte og C. Sjödin, som befuldmægtigede, bistået af advokat M. Moretto,

sagsøgt,

støttet af

Rådet for Den Europæiske Union ved O. Segnana og E. Ambrosini, som befuldmægtigede,

intervenient,

angående et søgsmål anlagt i henhold til artikel 263 TEUF, principalt med påstand om annullation af Kommissionens afgørelse C(2019) 4969 final af 4. juli 2019 om en procedure efter EKSF-traktatens artikel 65 (sag AT.37956 – rundt armeringsstål), og, subsidiært, om en nedsættelse af den bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt,

har

RETTEN (Fjerde Udvidede Afdeling),

* Processprog: italiensk.

sammensat under rådslagningen af afdelingsformanden, S. Gervasoni, og dommerne L. Madise, P. Nihoul (refererende dommer), R. Frendo og J. Martín y Pérez de Nanclares,

justitssekretær: ekspeditionssekretær J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 4. juni 2021,

afsagt følgende

Dom [1]

I. Sagens baggrund

1 Sagsøgeren, Ferriere Nord SpA, er et selskab i henhold til italiensk ret, som siden april 1992 har drevet virksomhed i sektoren for rundt armeringsstål.

A. Kommissionens første afgørelse (2002)

2 Fra oktober til december 2000 foretog Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber i henhold til artikel 47 KS en række kontrolundersøgelser hos italienske virksomheder, der producerede rundt armeringsstål, herunder sagsøgeren, og hos en sammenslutning af stålvirksomheder, Federazione imprese siderurgiche italiane (sammenslutningen af italienske jern- og stålvirksomheder, herefter »Federacciai«). Den rettede ligeledes anmodninger om oplysninger til dem i henhold til denne bestemmelse.

3 Den 26. marts 2002 indledte Kommissionen en administrativ procedure i henhold til artikel 65 KS og formulerede klagepunkter i henhold til artikel 36 KS (herefter »klagepunktsmeddelelsen«), som bl.a. blev meddelt sagsøgeren. Sagsøgeren besvarede klagepunktsmeddelelsen den 31. maj 2002.

4 En mundtlig høring af parterne i den administrative procedure fandt sted den 13. juni 2002.

5 Den 12. august 2002 tilsendte Kommissionen de samme adressater en supplerende klagepunktsmeddelelse (herefter »den supplerende klagepunktsmeddelelse«) i medfør af artikel 19, stk. 1, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i artikel [81 EF og 82 EF] (EFT 1959-1962, s. 81). Heri redegjorde Kommissionen for sit standpunkt med hensyn til procedurens fortsættelse efter EKSF-traktatens udløb den 23. juli 2002. Sagsøgeren besvarede den supplerende klagepunktsmeddelelse den 20. september 2002.

6 Endnu en mundtlig høring af parterne i den administrative procedure i overværelse af medlemsstaternes konkurrencemyndigheder fandt sted den 30. september 2002. Høringen vedrørte den supplerende klagepunktsmeddelelse, dvs. retsvirkningerne af EKSF-traktatens udløb for procedurens fortsættelse.

[1] – Der gengives kun de præmisser i nærværende dom, som Retten finder det relevant at offentliggøre.

7 Ved afslutningen af den administrative procedure vedtog Kommissionen beslutning K(2002) 5087 endelig af 17. december 2002 om en procedure efter EKSF-traktatens artikel 65 (COMP/37.956 – Rundt armeringsstål) (herefter »2002-beslutningen«), som blev tilsendt Federacciai og otte virksomheder, herunder sagsøgeren. Heri fastslog den, at de sidstnævnte fra december 1989 til juli 2000 havde gennemført en kompleks, samlet og vedvarende aftale på det italienske marked for rundt armeringsstål i stænger eller ruller (herefter »rundt armeringsstål«), som havde til formål eller virkning at fastsætte priser og begrænse eller kontrollere produktionen eller afsætningen, hvilket var i strid med artikel 65, stk. 1, KS.

8 Hvad angik sagsøgerens deltagelse i overtrædelsen bemærkede Kommissionen, at denne strakte sig fra den 1. april 1993 til den 4. juli 2000. Den pålagde som følge heraf sagsøgeren en bøde på 3,57 mio. EUR. Dette beløb omfattede en bødenedsættelse på 20% til fordel for sagsøgeren i henhold til afsnit D, nr. 1), i Kommissionens meddelelse om bødefritagelse eller bødenedsættelse i kartelsager (EFT 1996, C 207, s. 4, herefter »samarbejdsmeddelelsen«), hvori foreskrives muligheden for at opnå en nedsættelse af den bøde, som skulle have været betalt af virksomheder, der samarbejder ved inden afsendelsen af klagepunktsmeddelelsen at forsyne Kommissionen med oplysninger, dokumentation eller andet bevismateriale, som bidrager til at fastslå overtrædelsens eksistens.

9 Den 10. marts 2003 anlagde sagsøgeren søgsmål ved Retten til prøvelse af 2002-beslutningen. Retten annullerede nævnte beslutning, for så vidt som den vedrørte sagsøgeren (dom af 25.10.2007, Ferriere Nord mod Kommissionen, T-94/03, ikke trykt i Sml., EU:T:2007:320) og de øvrige virksomheder, der var adressater herfor, med den begrundelse, at det anvendte retsgrundlag, dvs. artikel 65, stk. 4 og 5, KS, ikke længere var gældende, da denne beslutning blev vedtaget. Kommissionen havde således ikke kompetence til i henhold til disse bestemmelser at konstatere og pålægge sanktioner for en overtrædelse af artikel 65, stk. 1, KS efter EKSF-traktatens udløb. Retten undersøgte ikke de øvrige aspekter ved denne beslutning.

10 2002-beslutningen blev endelig i forhold til Federacciai, som ikke havde anlagt sag for Retten.

B. Kommissionens anden afgørelse (2009)

11 Ved skrivelse af 30. juni 2008 meddelte Kommissionen sagsøgeren og de øvrige berørte virksomheder, at den havde til hensigt at vedtage en ny beslutning, idet den ville ændre det anvendte retsgrundlag. Kommissionen præciserede desuden, at nævnte beslutning ville blive baseret på de beviser, der var blevet fremlagt i klagepunktsmeddelelsen og den supplerende klagepunktsmeddelelse. Efter Kommissionens anmodning fremsatte sagsøgeren skriftlige bemærkninger den 1. august 2008.

12 Ved telefax af 24. juli og 25. september 2008 samt af 13. marts, 30. juni og 27. august 2009 anmodede Kommissionen sagsøgeren om oplysninger vedrørende udviklingen i virksomhedens aktionærstruktur og formuesituation. Sagsøgeren besvarede disse anmodninger om oplysninger ved e-mails af 1. august og 1. oktober 2008 samt af 18. marts, 1. juli og 8. september 2009.

13 Den 30. september 2009 vedtog Kommissionen en ny beslutning K(2009) 7492 endelig om en procedure efter EKSF-traktatens artikel 65 (COMP/37.956 – Rundt armeringsstål, Ny vedtagelse), som blev sendt til de samme virksomheder som 2002-beslutningen, herunder sagsøgeren. Denne beslutning blev vedtaget på grundlag af de proceduremæssige regler i EF-traktaten og i Rådets forordning (EF) nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i [artikel 101 TEUF og 102 TEUF] (EFT 2003, L 1, s. 1). Beslutningen var

støttet på de elementer, der var nævnt i klagepunktsmeddelelsen og i den supplerende klagepunktsmeddelelse, og gengav i det væsentlige indholdet af og konklusionerne i 2002-beslutningen. Navnlig var den bøde på 3,57 mio. EUR, som sagsøgeren var blevet pålagt, uændret.

14 Den 8. december 2009 vedtog Kommissionen en ændringsafgørelse, i hvis bilag de tabeller, som illustrerede prisvariationerne, og som manglede i dens beslutning af 30. september 2009, var indarbejdet, og ændringsafgørelsen korrigerede de nummererede henvisninger til de nævnte tabeller i otte fodnoter.

15 Den 19. februar 2010 anlagde sagsøgeren sag ved Retten til prøvelse af Kommissionens beslutning af 30. september 2009, som ændret (herefter »2009-beslutningen«). Den 9. december 2014 nedsatte Retten den bøde, som sagsøgeren var blevet pålagt, til 3,42144 mio. EUR, eftersom virksomheden i tre år ikke havde deltaget i den del af kartellet, som vedrørte begrænsning af eller kontrol med produktion og afsætningen, og frifandt i øvrigt Kommissionen (dom af 9.12.2014, Ferriere Nord mod Kommissionen, T-90/10, ikke trykt i Sml., EU:T:2014:1035). Retten annullerede delvist 2009-beslutningen i forhold til en anden af modtagerne, nedsatte den bøde, som en anden modtager var blevet pålagt, og frifandt Kommissionen i de øvrige søgsmål.

16 Den 20. februar 2015 iværksatte sagsøgeren appel til prøvelse af dom af 9. december 2014, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-90/10, ikke trykt i Sml., EU:T:2014:1035). Ved dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), ophævede Domstolen Rettens dom og annullerede 2009-beslutningen i forhold til bl.a. sagsøgeren.

17 Ved dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), fastslog Domstolen, at når en afgørelse blev vedtaget på grundlag af forordning nr. 1/2003, skulle den procedure, som resulterede i denne afgørelse, være i overensstemmelse med de proceduremæssige regler, som er fastsat ved Kommissionens forordning (EF) nr. 773/2004 af 7. april 2004 om Kommissionens gennemførelse af procedurer i henhold til [artikel 101 TEUF] og [102 TEUF] (EUT 2004, L 123, s. 18), selv om denne procedure var begyndt inden ikrafttrædelsen af disse regler.

18 Domstolen fastslog, at i denne sag kunne den mundtlige høring den 13. juni 2002, som var den eneste, der vedrørte sagens realitet, ikke anses for at opfylde de proceduremæssige krav vedrørende vedtagelsen af en afgørelse på grundlag af forordning nr. 1/2003, da medlemsstaternes konkurrencemyndigheder ikke havde deltaget.

19 Domstolen fastslog, at Retten havde begået en fejl, da den fastslog, at Kommissionen ikke havde pligt til inden vedtagelsen af 2009-beslutningen at organisere en ny mundtlig høring, med den begrundelse, at virksomhederne allerede havde haft mulighed for at blive hørt mundtligt under høringerne den 13. juni og den 30. september 2002.

20 I dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), erindrede Domstolen om betydningen af, at der efter anmodning fra de berørte parter afholdes en mundtlig høring, som konkurrencemyndighederne i medlemsstaterne indbydes til, idet undladelsen heraf udgør en tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter.

21 Domstolen fastslog, at for så vidt som denne ret som udtrykkeligt foreskrevet i forordning nr. 773/2004 ikke var blevet overholdt, var det ikke nødvendigt for den virksomhed, hvis rettigheder således var blevet tilsidesat, at godtgøre, at denne tilsidesættelse havde kunnet påvirke forløbet af proceduren og indholdet af den omtvistede beslutning til skade for virksomheden.

22 Domstolen ophævede ligeledes andre af Rettens domme af 9. december 2014 om lovligheden af 2009-beslutningen og annullerede således denne beslutning i forhold til fire andre virksomheder af de samme grunde. 2009-beslutningen blev derimod endelig for de virksomheder, som ikke havde appelleret de nævnte domme.

C. Kommissionens tredje afgørelse (2019)

23 Ved skrivelse af 15. december 2017 meddelte Kommissionen sagsøgeren, at den havde til hensigt at genoptage den administrative procedure og som led heri at organisere en ny mundtlig høring af parterne i nævnte procedure i overværelse af medlemsstaternes konkurrencemyndigheder.

24 Ved skrivelse af 1. februar 2018 fremsatte sagsøgeren bemærkninger, hvori selskabet anfægtede Kommissionens beføjelse til at genoptage den administrative procedure og opfordrede sidstnævnte til ikke at genoptage proceduren.

25 Den 23. april 2018 afholdt Kommissionen en ny mundtlig høring vedrørende sagens realitet, hvori sagsøgeren og tre andre virksomheder, der var adressater for 2009-beslutningen, deltog i overværelse af medlemsstaternes konkurrencemyndigheder og høringskonsulenten.

26 Ved skrivelser 19. november 2018 samt af 17. januar og 6. maj 2019 sendte Kommissionen sagsøgeren tre anmodninger om oplysninger vedrørende virksomhedens aktionærstruktur og formuesituation. Sagsøgeren besvarede denne anmodning om oplysninger ved skrivelser af henholdsvis 10. december 2018 samt 31. januar og 9. maj 2019.

27 Den 21. juni 2019 deltog sagsøgeren i et møde med Kommissionens tjenestegrene, hvorunder de sidstnævnte anførte, at de havde besluttet at foreslå kommissærkollegiet at vedtage en ny afgørelse om pålæggelse af en sanktion, men at de, henset til den objektivt set forlængede sagsbehandlingstid, ville foreslå anvendelsen af en usædvanlig formildende omstændighed.

28 Den 4. juli 2019 vedtog Kommissionen afgørelse C(2019) 4969 final om en procedure efter EKSF-traktatens artikel 65 (sag AT.37956 – Rundt armeringsstål) (herefter »den anfægtede afgørelse«), som blev tilsendt de fem virksomheder, i forhold til hvilke 2009-beslutningen var blevet annulleret, nemlig sagsøgeren, Alfa Acciai SpA, Feralpi Holding SpA (tidligere Feralpi Siderurgica SpA og Federalpi Siderurgica SRL), Partecipazioni Industriali SpA (tidligere Riva Acciaio SpA, senere Riva Fire SpA, herefter »Riva«) samt Valsabbia Investimenti SpA og Ferriera Valsabbia SpA.

29 Ved den anfægtede afgørelse konstaterede Kommissionen den samme overtrædelse som den, der var genstand for 2009-beslutningen, samtidig med at den nedsatte den bøde, som de virksomheder, der var adressater herfor, var blevet pålagt, med 50% som følge af procedurens varighed. Sagsøgeren blev endvidere indrømmet en supplerende bødenedsættelse på 6%, eftersom selskabet i en vis periode ikke havde deltaget i den del af kartellet, der vedrørte begrænsningen af eller kontrollen med produktionen eller afsætningen. Ved den anfægtede afgørelses artikel 2 pålagde Kommissionen således sagsøgeren en bøde på 2,237 mio. EUR.

30 Den 8. juli 2019 blev sagsøgeren meddelt en ufuldstændig kopi af den anfægtede afgørelse, som kun indeholdt dennes ulige sider, hvilket selskabet meddelte Kommissionen den 9. juli 2019.

31 En fuldstændig udgave af den anfægtede afgørelse blev meddelt sagsøgeren den 18. juli 2019.

II. Retsforhandlinger og parternes påstande

32 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 30. september 2019 har sagsøgeren anlagt nærværende søgsmål.

33 Ved processkrift indleveret til Rettens Justitskontor den 13. januar 2020 har Rådet for Den Europæiske Union anmodet om tilladelse til at intervenere til støtte for Kommissionens påstande. Ved afgørelse af 11. februar 2020 har formanden for Rettens Fjerde Afdeling tilladt denne intervention. Rådet har afgivet interventionsindlæg, og sagsøgeren har fremsat bemærkninger hertil inden for den fastsatte frist. Kommissionen har ikke fremsat bemærkninger til interventionsindlægget.

34 Efter forslag fra Fjerde Afdeling har Retten i henhold til procesreglementets artikel 28 besluttet at henvise sagen til et udvidet dommerkollegium.

35 Efter forslag fra den refererende dommer (Fjerde Udvidede Afdeling) har Retten besluttet at indlede retsforhandlingernes mundtlige del og har som led i foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse i henhold til procesreglementets artikel 89 stillet parterne skriftlige spørgsmål og anmodet dem om at fremlægge dokumenter. Parterne har besvaret disse spørgsmål og efterkommet disse anmodninger om fremlæggelse af dokumenter inden for den fastsatte frist.

36 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret skriftlige og mundtlige spørgsmål fra Retten i retsmødet den 4. juni 2021. I retsmødet har sagsøgeren efter Rettens spørgsmål accepteret, at anbringenderne fremsat i stævningen til støtte for nærværende søgsmål omnummereres med henblik på affattelsen af nærværende dom, hvilket således blev noteret i retsmøderapporten.

37 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

– Principalt annulleres den anfægtede afgørelse, for så vidt som den vedrører sagsøgeren.

– Subsidiært annulleres den anfægtede afgørelse delvist, og den bøde, som selskabet er blevet pålagt, nedsættes.

– Kommissionen tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

38 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

– Frifindelse.

– Sagsøgeren tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

39 Rådet har nedlagt følgende påstande:

– Kommissionen frifindes, for så vidt som søgsmålet er støttet på en ulovlighedsindsigelse i forhold til artikel 25 i forordning nr. 1/2003

– Sagsøgeren tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

III. Retlige bemærkninger

40 Til støtte for søgsmålet har sagsøgeren fremsat ni anbringender, der er delt i to grupper.

41 I den første gruppe er der fremsat seks anbringender principalt med henblik på annullation af den anfægtede afgørelse:

– Det første anbringende vedrører en tilsidesættelse af retten til forsvar og af de proceduremæssige regler ved den mundtlige høring den 23. april 2018.

– Det andet anbringende vedrører Kommissionens ulovlige afslag på inden vedtagelsen af den anfægtede afgørelse at efterprøve denne afgørelses forenelighed med princippet om overholdelse af en rimelig frist.

– Det tredje anbringende vedrører en tilsidesættelse af princippet om en rimelig sagsbehandlingstid.

– Det fjerde anbringende vedrører en tilsidesættelse af begrundelsespligten, overskridelse af beføjelser og en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet.

– Det femte anbringende vedrører en tilsidesættelse af princippet om non bis in idem.

– Det sjette anbringende vedrører ulovligheden af den forældelsesordning, der er fastsat ved artikel 25 i forordning nr. 1/2003.

42 I den anden gruppe er de sidste anbringender fremsat subsidiært med henblik på en delvis annullation af den anfægtede afgørelse og en deraf følgende nedsættelse af den bøde, som sagsøgeren er blevet pålagt:

– Det syvende anbringende vedrører en tilsidesættelse af princippet om bevisbyrden og af princippet in dubio pro reo med hensyn til den adfærd, som sagsøgeren er blevet foreholdt.

– Det ottende anbringende vedrører den ulovlige forhøjelse af bøden på grund af gentagelsestilfælde.

– Det niende anbringende vedrører en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet hvad angår hensyntagen til formildende omstændigheder, og det forhold, at grundene blev fremført for sent, hvilket begrunder en bødenedsættelse.

A. Om annullationspåstanden

[*udelades*]

1. Det andet anbringende om Kommissionens ulovlige afslag på inden vedtagelsen af den anfægtede afgørelse at efterprøve afgørelsens forenelighed med princippet om overholdelse af en rimelig sagsbehandlingstid

[*udelades*]

a) Det første klagepunkt om en retlig fejl

199 Sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen tilsidesatte chartrets artikel 41 ved at afslå inden vedtagelsen af den anfægtede afgørelse at efterprøve, om vedtagelsen af denne afgørelse var forenelig med princippet om overholdelse af en rimelig frist.

200 Det skal i denne henseende bemærkes, at Kommissionen, som sagsøgeren har anført, skal respektere princippet om overholdelse af en rimelig frist, der er fastsat i chartrets artikel 41 (jf. i denne retning dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 179, og af 5.6.2012, Imperial Chemical Industries mod Kommissionen, T-214/06, EU:T:2012:275, præmis 285).

201 Der skal således tages hensyn til udløbet af denne frist, når Kommissionen under udøvelsen af den skønsmargen, som den er indrømmet i henhold til EU-retten, vurderer, om der ved anvendelsen af konkurrencereglerne skal indledes forfølgning og vedtages en afgørelse.

202 I modsætning til, hvad sagsøgeren har gjort gældende, fremgår det af den anfægtede afgørelse, at Kommissionen ikke tilsidesatte forpligtelsen til at tage hensyn til fristens udløb, da den vurderede, om en sådan forfølgning skulle indledes, og en afgørelse om pålæggelse af sanktioner skulle vedtages. Det fremgår nemlig af den anfægtede afgørelse, at denne institution inden sin stillingtagen i denne sag vurderede, om proceduren kunne genoptages, og om den kunne føre til vedtagelsen af en sådan afgørelse om pålæggelse af en sanktion.

[*udelades*]

213 I modsætning til, hvad sagsøgeren har gjort gældende, følger det således af den anfægtede afgørelse, at Kommissionen, inden den vedtog afgørelsen, efterprøvede, om princippet om overholdelse af en rimelig frist var blevet overholdt, idet den analyserede varigheden af den administrative procedure, de administrative faser og de afbrydelser, der skyldtes den samlede domstolsprøvelse, da disse årsager kunne forklare procedurens varighed og de følger, der kunne udledes heraf.

214 Sagsøgeren har anfægtet denne konklusion, idet selskabet har anført, at Kommissionen i den anfægtede afgørelse afviste at tage stilling til procedurens urimelige varighed, med den begrundelse, at denne bedømmelse skulle forbeholdes Unionens retsinstanser, og at den ikke kunne træffe afgørelse om dette.

215 Det skal i denne henseende bemærkes, at Unionens retsinstanser kan forelægges spørgsmål vedrørende procedurernes varighed. I erstatningssøgsmål skal disse retsinstanser pålægge en EU-institution, -organ eller -agentur et erstatningsansvar, når de sidstnævnte har forvoldt en skade ved at tilsidesætte princippet om overholdelse af en rimelig frist (dom af 26.11.2013, Kendrion mod Kommissionen, C-50/12 P, EU:C:2013:771, præmis 94, og af 11.7.2019, Italmobiliare m.fl. mod Kommissionen, T-523/15, ikke trykt i Sml., EU:T:2019:499, præmis 159).

I annullationssøgsmål kan procedurens varighed føre til, at en anfægtet afgørelse annulleres, hvis to kumulative betingelser er opfyldt, hvoraf den første er, at denne varighed forekommer at have været urimelig, og den anden er, at overskridelsen af en rimelig frist har påvirket udøvelsen af retten til forsvar (dom af 21.9.2006, Technische Unie mod Kommissionen, C-113/04 P, EU:C:2006:593, præmis 47 og 48, af 8.5.2014, Bolloré mod Kommissionen, C-414/12 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2014:301, præmis 84 og 85, og af 9.6.2016, PROAS mod Kommissionen, C-616/13 P, EU:C:2016:415, præmis 74-76).

216 Som anført af sagsøgeren kan den kompetence, som Unionens retsinstanser herved er tillagt, ikke fritage Kommissionen fra den vurdering, som den skal foretage, når den fastlægger følgerne af en annullationsdom i medfør af artikel 266 TEUF.

217 Som nævnt skal Kommissionen, når den foretager denne vurdering, tage hensyn til samtlige forhold i sagen, herunder muligheden for at vedtage en ny afgørelse, muligheden for at pålægge en sanktion og muligheden for i givet fald for at nedsætte den påtænkte sanktion, navnlig såfremt procedurens varighed, for så vidt som den indebar administrative faser, men ligeledes eventuelt afbrydelser som følge af domstolsprøvelse, uden at den i sig selv udgør en culpøs tilsidesættelse, kunne have haft indvirkning på de forhold, der skal tages i betragtning med henblik på at fastsætte bøden, og især på dens eventuelt afskrækkende virkning, når den pålægges lang tid efter de faktiske omstændigheder, som udgjorde overtrædelsen.

218 Denne vurdering, som bl.a. vedrører procedurens samlede varighed, inklusive retslige faser, blev i det væsentlige foretaget i 528. betragtning til den anfægtede afgørelse.

219 Det følger heraf, at Kommissionen i modsætning til, hvad sagsøgeren har gjort gældende, i den anfægtede afgørelse efterprøvede, om procedurens varighed kunne være til hinder for at genoptage sagen, samtidig med at den anerkendte, at en sådan vurdering henhørte under Unionens retsinstansers prøvelse af lovligheden og eventuelt af et erstatningsansvar.

[*udelades*]

223 Dette klagepunkt skal således forkastes.

[*udelades*]

2. Det tredje anbringende om tilsidesættelse af princippet om overholdelse af en rimelig sagsbehandlingstid

229 Sagsøgeren har gjort gældende, at den anfægtede afgørelse skal annulleres, eftersom den blev vedtaget efter en procedure, som overskred den rimelige frist. Det er sagsøgerens opfattelse, at procedurens uforholdsmæssigt lange varighed bevirker, at Kommissionen ikke længere havde beføjelser til at pålægge sanktioner, og at den nævnte afgørelse derfor er ulovlig som følge af overskridelse af beføjelser. Sagsøgeren har i det væsentlige fremført tre klagepunkter om henholdsvis de administrative fasers varighed, procedurens samlede varighed og indvirkningen af procedurens varighed på retten til forsvar, hvilke klagepunkter alle bestrides af Kommissionen.

230 Inden disse klagepunkter undersøges, skal der erindres om, at ifølge Domstolen kan procedurens varighed føre til, at en anfægtet afgørelse annulleres, hvis to kumulative betingelser er opfyldt, hvoraf den første er, at denne varighed forekommer at have været urimelig, og den anden er, at overskridelsen af en rimelig frist har påvirket udøvelsen af retten til forsvar (jf. præmis 215 ovenfor).

231 Det følger heraf, at en afgørelse fra Kommissionen ikke kan annulleres, alene fordi den rimelige frist er blevet overskredet, hvis sagsøgerens ret til forsvar ikke er blevet påvirket af denne overskridelse. Sagsøgerens argument om, at den blotte overskridelse af den rimelige frist burde have foranlediget Kommissionen til at afstå fra at vedtage den anfægtede afgørelse, skal således uden videre forkastes.

[*udelades*]

a) Det første klagepunkt om varigheden af de administrative faser

233 Sagsøgeren har gjort gældende, at varigheden af de administrative faser, der forløb over mere end seks år, er i strid med princippet om overholdelse af en rimelig frist. Selskabet har navnlig kritiseret Kommissionens langsomme reaktion på Rettens og Domstolens successive annullationer:

– Fra afsigelsen af dom af 25. oktober 2007, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-94/03, ikke trykt i Sml., EU:T:2007:320), til vedtagelsen af 2009-beslutningen, dvs. i mere end to år, sendte Kommissionen blot den skrivelse af 30. juni 2008, der er nævnt i præmis 11 ovenfor, hvori den meddelte genoptagelsen af proceduren, samt anmodninger om oplysninger, og i denne periode blev der hverken sendt en ny klagepunktsmeddelelse eller afholdt en ny mundtlig høring, selv om Kommissionen let kunne have afhjulpet den mangel, som havde gjort den annullerede afgørelse ugyldig, idet Retten havde identificeret denne mangel klart.

– På samme måde var Kommissionens aktivitet fra dom af 21. september 2017, Ferriere Nord mod Kommissionen (C-88/15 P, EU:C:2017:716), til vedtagelsen af den anfægtede afgørelse, dvs. i et år og ni måneder, begrænset til afsendelsen af skrivelsen af 15. december 2017, hvori den meddelte genoptagelsen af proceduren, til afsendelsen af skrivelserne med meddelelse om og forklaring af den mundtlige høring den 23. april 2018 samt til de begrænsede anmodninger om oplysninger om sagsøgerens formuemæssige situation.

234 Sagsøgeren har endvidere gjort gældende, at procedurens administrative faser er behæftet med talrige fejl begået af Kommissionen, hvilke fejl bidrog til at forlænge procedurens varighed ubegrundet.

235 Det skal i denne henseende bemærkes, at institutionerne i henhold til EU-retten skal behandle sagerne inden for en rimelig frist som led i de administrative procedurer, de indleder (jf. i denne retning dom af 5.6.2012, Imperial Chemical Industries mod Kommissionen, T-214/06, EU:T:2012:275, præmis 284).

236 Forpligtelsen til at overholde en rimelig frist ved gennemførelsen af administrative procedurer er nemlig et almindeligt retsprincip, der navnlig er gengivet i chartrets artikel 41, stk. 1 (dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P,

C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 167, af 11.4.2006, Angeletti mod Kommissionen, T-394/03, EU:T:2006:111, præmis 162, og af 7.6.2013, Italien mod Kommissionen, T-267/07, EU:T:2013:305, præmis 61).

237 I det foreliggende tilfælde fremgår det af sagsakterne, at fire faser med en samlet varighed på seks år og en måned forløb for Kommissionen under behandlingen af sagen:

– En første fase på et år og fem måneder adskilte de første undersøgelsesforanstaltninger med afsendelsen af klagepunktsmeddelelsen til Federacciai og de berørte virksomheder.

– De tre efterfølgende faser førte til henholdsvis vedtagelsen af 2002-beslutningen, 2009-beslutningen og den anfægtede afgørelse og varede henholdsvis ni måneder, to år og en måned og et år og ni måneder.

238 Det følger af retspraksis, at fristens rimelige karakter skal vurderes under hensyntagen til de særlige omstændigheder i den enkelte sag, herunder navnlig sagens betydning for den pågældende, dens kompleksitet samt sagsøgerens og de kompetente myndigheders adfærd (jf. i denne retning dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 187 og 188).

239 I første række skal det med hensyn til tvistens betydning for den pågældende bemærkes, at såfremt tvisten vedrører en overtrædelse af konkurrencereglerne, har det grundlæggende krav om retssikkerhed, som gælder for de erhvervsdrivende, og formålet med at sikre, at konkurrencen inden for det indre marked ikke fordrejes, stor betydning, ikke kun for sagsøgeren og dennes konkurrenter, men også for tredjeparter på grund af de mange personer, der er berørt heraf, og de involverede økonomiske interesser (jf. dom af 1.2.2017, Aalberts Industries mod Den Europæiske Union, T-725/14, EU:T:2017:47, præmis 40 og den deri nævnte retspraksis).

240 I det foreliggende tilfælde konstaterede Kommissionen i den anfægtede afgørelse, at sagsøgeren havde overtrådt artikel 65, stk. 1, KS ved fra den 1. april 1993 til den 4. juli 2000 at have deltaget i en vedvarende aftale eller samordnet praksis vedrørende rundt armeringstål, som havde til formål eller virkning at fastsætte priser og begrænse eller kontrollere produktionen eller afsætningen på det indre marked.

241 På grundlag af denne konstatering pålagde Kommissionen sagsøgeren en bøde på 2,237 mio. EUR.

242 Henset til disse forhold kan sagen anses for at have stor betydning for sagsøgeren.

243 I anden række skal det med hensyn til sagens kompleksitet bemærkes, at de fejl, som Kommissionen begik, vedrører de følger, der for sagens vedkommende skulle udledes af udløbet af EKSF-traktaten.

244 Det skal bemærkes, at spørgsmål i tilknytning til de regler, der finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i sagen, hvad angår såvel realiteten som de proceduremæssige spørgsmål som følge af udløbet af EKSF-traktaten har en vis kompleksitet, sådan som Kommissionen har anført.

245 Kartellet strakte sig i øvrigt over en relativt lang periode (ti år og syv måneder), vedrørte et stort antal aktører (otte virksomheder, som omfattede i alt 11 selskaber, og en erhvervsmæssig sammenslutning) og involverede et stort antal dokumenter, som var fremlagt eller indsamlet under kontrolundersøgelser (ca. 20 000 sider).

246 Henset til disse forhold skal sagen anses for at være kompleks.

247 I tredje række skal det med hensyn til parternes adfærd bemærkes, at Kommissionen udøvede en vedvarende aktivitet som følge af de omfattende anmodninger, som indgik til den fra parterne i den administrative procedure.

248 Kommissionen skulle således i forbindelse med vedtagelsen af den anfægtede afgørelse behandle talrige skrivelser, samtidig med at den skulle forberede den mundtlige høring den 23. april 2018 og undersøge et forslag til forlig fremsat af visse parter i den administrative procedure den 4. december 2018.

249 Sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen begik to forvaltningsfejl, som ubegrundet forlængede procedurens varighed:

– en fejl i forberedelsen af de CD-ROM'er der var vedlagt klagepunktsmeddelelsen

– urigtig forkyndelse af 2009-beslutningen og af den anfægtede afgørelse.

250 Selv om sagsøgeren ikke har præciseret den yderligere varighed, som Kommissionens ovennævnte fejl skabte, fremgår det af præmis 13 og 14 ovenfor, at den anden fejl under alle omstændigheder førte til en forlængelse på blot to måneder og en uge.

251 Sagsøgeren har således ikke fremlagt oplysninger, som gør det muligt at konkludere, at de angivelige fejl har haft større indvirkning på procedurens varighed.

252 Det følger af disse forhold betragtet som helhed, at varigheden af procedurens administrative faser ikke fremstår urimelig, henset til de særlige omstændigheder i sagen, og navnlig dennes kompleksitet, i en sammenhæng, hvor Kommissionen ikke kan foreholdes nogen uforklarlig passivitet under de etaper, der markerede de nævnte administrative faser.

253 Dette klagepunkt skal således forkastes.

b) Det andet klagepunkt om procedurens samlede varighed

254 Sagsøgeren har anfægtet den samlede varighed, der var nødvendig med henblik på sagsbehandlingen fra de første sagsoplysende akter til vedtagelsen af den anfægtede afgørelse. Efter sagsøgerens opfattelse indebærer den omstændighed, at varigheden ved denne vedtagelse havde udgjort næsten 19 år og vedrørte adfærd, hvoraf visse former var udvist for mere end 30 år siden, at denne varighed er i strid med princippet om overholdelse af en rimelig frist.

255 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at forpligtelsen til at overholde en rimelig frist gælder for hver enkelt fase i en procedure samt den helhed, som denne procedure udgør (jf. i denne retning dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P,

C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 230 og 231, og generaladvokat Kokotts forslag til afgørelse Solvay mod Kommissionen, C-109/10 P, EU:C:2011:256, punkt 239).

256 I det foreliggende tilfælde skal det fastslås, at den periode, hvori den administrative procedure som helhed blev afviklet, var usædvanligt lang, hvilket i øvrigt foranledigede Kommissionen til at nedsætte den bøde, som sagsøgeren i sidste ende blev pålagt (jf. præmis 212 ovenfor).

257 Den administrative procedures samlede varighed kan i det foreliggende tilfælde imidlertid forklares med sagens kompleksitet, for så vidt som den med hensyn til visse aspekter skyldtes forholdene ved selve sagen, mens den for andre aspekters vedkommende var forbundet med den sammenhæng, hvori sagen indgik, nemlig udløbet af EKSF-traktaten (jf. præmis 243-246 ovenfor).

258 Kommissionen begik ganske vist fejl ved vurderingen af konsekvenserne af udløbet af EKSF-traktaten, og disse fejl gav anledning til Rettens og senere Domstolens dom om annullation.

259 Disse fejl og deres eventuelle indvirkning på den administrative procedures varighed skal imidlertid vurderes under hensyntagen til kompleksiteten af de opståede spørgsmål.

260 Den administrative procedures samlede varighed kan desuden delvist tilskrives afbrydelserne som følge af domstolsprøvelsen og er således knyttet til antallet af anlagte søgsmål for Unionens retsinstanser om sagens forskellige aspekter.

261 Det skal i denne henseende bemærkes, at virksomhedernes mulighed for, i en situation som sagsøgerens, at få deres sag behandlet flere gange af Unionens administrative myndigheder og, alt efter omstændighederne, af Unionens retsinstanser er en integreret del af den gældende ordning, som traktaternes ophavsmænd har fastsat med henblik på kontrollen med adfærd og transaktioner på konkurrencerettens område.

262 Ved afslutningen af en procedure kan en virksomhed ikke bruge den administrative myndigheds forpligtelse til at opfylde diverse formaliteter og skridt, før denne myndighed vedtager en endelig afgørelse på konkurrencerettens område, og muligheden for, at disse formaliteter og skridt kan give anledning til et søgsmål, som argumenter for at påberåbe sig, at den rimelige frist er blevet overskredet (jf. i denne retning generaladvokat Wahls forslag til afgørelse Feralpi m.fl. mod Kommissionen, C-85/15 P, C-86/15 P og C-87/15 P, C-88/15 P og C-89/15 P, EU:C:2016:940, punkt 70).

263 På denne baggrund kan den administrative procedures varighed betragtet i sin helhed ikke anses for at have været uforholdsmæssig lang og for således at kunne have været til hinder for, at Kommissionen vedtog en ny afgørelse om pålæggelse af en bøde

264 Dette klagepunkt skal således forkastes.

c) Det tredje klagepunkt om virkningen af procedurens varighed på retten til forsvar

265 Sagsøgeren har gjort gældende, at den administrative procedures varighed påvirkede selskabets ret til forsvar. Det har anført, at den mundtlige høring den 23. april 2018 som følge af denne varighed ikke gjorde det muligt for medlemsstaternes konkurrencemyndigheder at høre alle de aktører, hvis meninger kunne have indflydelse på selskabets evne til at forsvare sig. Såfremt den mundtlige høring i overensstemmelse med gældende ret havde fundet sted inden vedtagelsen af

2002-beslutningen eller endda 2009-beslutningen, skulle Retten ikke have truffet afgørelse om det materielle indhold af den påtalte adfærd, og medlemsstaternes repræsentanter ville således have været frataget enhver indflydelse eller enhver forhåndsindstilling.

266 Det skal i denne henseende, som det er anført i præmis 230 ovenfor, erindres, at to betingelser skal være opfyldt, for at retsinstanserne annullerer den afgørelse, som Kommissionen har vedtaget, som følge af en tilsidesættelse af princippet om overholdelse af en rimelig frist. Eftersom den første betingelse (procedurens urimelige varighed) ikke er opfyldt, er det principielt ikke nødvendigt som svar på det tredje klagepunkt at efterprøve, om den administrative procedures varighed hindrede udøvelsen af retten til forsvar. Denne undersøgelse skal imidlertid foretages for fuldstændighedens skyld med henblik på at besvare sagsøgerens betænkeligheder.

267 Det skal for det første fastslås, at sagsøgeren under proceduren betragtet som helhed i hvert fald syv gange har haft lejlighed til at give sine synspunkter til kende og fremføre argumenter (jf. præmis 3-6, 11, 24 og 25 ovenfor).

268 Navnlig gav sagsøgeren sine synspunkter til kende under den tredje administrative fase i sine bemærkninger af 1. februar 2018 og under den mundtlige høring den 23. april 2018 (jf. præmis 24 og 25 ovenfor).

269 For det andet har undersøgelsen af det første anbringende påvist, at sagsøgerens ret til forsvar hverken var blevet påvirket af den omstændighed, at ikke alle aktører, der havde deltaget i de foregående mundtlige høringer, var til stede ved den mundtlige høring den 23. april 2018, eller af den omstændighed, at repræsentanter for medlemsstaternes konkurrencemyndigheder, da de udtalte sig i det rådgivende udvalg, vidste, at der tidligere var blevet vedtaget to afgørelser, hvoraf Retten havde opretholdt den ene, i forhold til de berørte virksomheder, eller endsige af den omstændighed, at Kommissionen allerede to gange havde truffet afgørelse om de faktiske omstændigheder i sagen, og at Retten havde bekræftet Kommissionens standpunkt herom (jf. præmis 59-162 ovenfor).

270 Det følger af disse forhold, at selv hvis det antages, at den administrative procedures varighed kan anses for at være i strid med princippet om overholdelse af en rimelig frist, er de betingelser, der skal være opfyldt for at opnå annullation af den anfægtede afgørelse, ikke opfyldt, eftersom sagsøgeren ikke har kunnet godtgøre nogen skade på retten til forsvar som følge af nævnte varighed.

271 På denne baggrund skal det fastslås, at ingen af de krav, der skal være opfyldt for, at Retten kan annullere den anfægtede afgørelse som følge af en tilsidesættelse af princippet om overholdelse af en rimelig frist, er opfyldt.

272 Dette klagepunkt skal således forkastes, og dermed forkastes det tredje anbringende i sin helhed.

3. Det fjerde anbringende om en tilsidesættelse af begrundelsespligten, overskridelse af beføjelser og åbenbart urigtige skøn

[*udelades*]

a) Det første klagepunkt om fraværet af en tilstrækkelig forklaring af grundene til, at Kommissionen vedtog en ny afgørelse om pålæggelse af en bøde

274 Sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen ikke i tilstrækkelig grad forklarede de grunde, der kunne have foranlediget den til at genoptage proceduren, hvorved den på vilkårlig vis udøvede den skønsbeføjelse, som den er tillagt på området. Selskabet har i denne forbindelse ligeledes gjort gældende, at Kommissionen mente, at vedtagelsen af den anfægtede afgørelse sikrede en betydelig afskrækkende virkning, uden at den gjorde rede for, hvorfor denne afskrækkende virkning skulle gælde for nutiden og fremtiden, og uden at den i den anfægtede afgørelse angav grundene til, at den afskrækkende virkning, således som den anførte, var »særligt ønskværdig på et marked som det italienske marked for rundt armeringsstål«.

275 Det skal bemærkes, at Kommissionen i medfør af artikel 105, stk. 1, TEUF er tillagt beføjelse til at påse, at artikel 101 TEUF og 102 TEUF anvendes.

276 I medfør heraf skal Kommissionen i henhold til retspraksis fastlægge og gennemføre Unionens konkurrencepolitik (jf. i denne retning dom af 16.10.2013, Vivendi mod Kommissionen, T-432/10, ikke trykt i Sml., EU:T:2013:538, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).

277 I denne forbindelse har Kommissionen et vidt skøn, som ses ved forordning nr. 1/2003, hvorefter den, såfremt den konstaterer en overtrædelse, for det første »kan« pålægge de deltagende virksomheder at bringe overtrædelsen til ophør (artikel 7, stk. 1) og for det andet pålægge virksomheder, der begår en overtrædelse, bøder (artikel 23, stk. 2).

278 På konkurrenceområdet har Kommissionen således – uafhængigt af, hvordan den får kendskab til sagen, dvs. bl.a. som led i en klage eller på eget initiativ – beføjelse til at beslutte, om adfærden skal forfølges med en afgørelse og en bøde, alt efter de prioriteter, som den fastlægger inden for rammerne af konkurrencepolitikken.

279 Beføjelsen fritager imidlertid ikke Kommissionen fra begrundelsespligten (jf. i denne retning dom af 12.3.2020, LL-Carpenter mod Kommissionen, T-531/18, ikke trykt i Sml., EU:T:2020:91, præmis 90 og den deri nævnte retspraksis).

280 I en sammenhæng som den foreliggende sag, hvor Kommissionens afgørelse for det første er blevet annulleret to gange, og for det andet hvor den tid, der er gået fra de første sagsoplysende akter til vedtagelsen af afgørelsen, har været usædvanligt lang, tilkommer det denne institution i medfør af princippet om god forvaltningsskik at tage hensyn til procedurens varighed og til de konsekvenser, som denne varighed kan have haft for dens beslutning om at forfølge de berørte virksomheder, idet denne vurdering skal fremgå af afgørelsens begrundelse.

281 Det var netop dette, Kommissionen gjorde, ved detaljeret i dels 526.-529. betragtning til den anfægtede afgørelse, dels i 536.-573. betragtning til denne afgørelse, at anføre, hvorfor den fandt, at der skulle vedtages en ny afgørelse om konstatering af en overtrædelse og om pålæggelse af en bøde til de berørte virksomheder.

282 Kommissionen har således indledningsvis anført, at procedurens varighed efter dens opfattelse ikke indebar nogen tilsidesættelse af princippet om overholdelse af en rimelig frist (528. og 555. betragtning til den anfægtede afgørelse), og at virksomhedernes ret til forsvar ikke var blevet tilsidesat, for det første fordi de havde kunnet fremsætte deres bemærkninger til genoptagelsen af proceduren, og for det andet fordi de ligeledes havde fremsat deres bemærkninger under den

mundtlige høring den 23. april 2018. Herom har Kommissionen præciseret, at sagsøgeren ikke havde fremført noget konkret element til støtte for sit udsagn om, at selskabet ikke i fuldt omfang havde kunnet udøve sin ret til forsvar (556. og 557. betragtning til den anfægtede afgørelse).

283 Kommissionen har imidlertid anerkendt, at den begik proceduremæssige fejl, og at disse fejl kunne bidrage til at forlænge procedurens varighed.

284 Herved foretog Kommissionen i den anfægtede afgørelse en afvejning af på den ene side den almene interesse i at sikre en effektiv håndhævelse af reglerne på konkurrenceområdet og på den anden side hensigten om at mindske de mulige konsekvenser af de begåede proceduremæssige fejl (559. betragtning til den anfægtede afgørelse).

285 I denne henseende anførte Kommissionen, at de pågældende virksomheder i 11 år havde deltaget i en overtrædelse, der blev anset for en af de mest alvorlige begrænsninger på konkurrenceområdet. Den anførte, at det i et sådant tilfælde vil være i strid med den almene interesse i at sikre en effektiv håndhævelse af Unionens konkurrenceret, hvis der ikke vedtages en ny afgørelse om konstatering af virksomhedernes deltagelse i nævnte overtrædelse, og at dette overstiger interessen i at mindske konsekvenserne af en eventuel tilsidesættelse af de grundlæggende rettigheder, som de virksomheder, der er adressater for afgørelsen, har lidt (560. og 561. betragtning til den anfægtede afgørelse).

286 Efter denne afvejning konkluderede Kommissionen, at den, eftersom der var blevet begået en overtrædelse, kun ved vedtagelsen af den anfægtede afgørelse kunne sikre sig, at ophavsmændene til overtrædelsen ikke forblev ustraffede og blev effektivt afskrækket fra at udvise en lignende adfærd i fremtiden (563.-569. betragtning til den anfægtede afgørelse).

287 Efter denne analyse præciserede Kommissionen, at den med henblik på at mindske de negative konsekvenser, der kunne være forårsaget af procedurens varighed, hvilken procedure tilsigtede at udbedre de proceduremæssige mangler under undersøgelsen, som ikke kunne tilregnes de pågældende virksomheder, havde besluttet at nedsætte de pålagte bøder med 50% (570.-573. betragtning til den anfægtede afgørelse).

288 Det ses således, at Kommissionen i den anfægtede afgørelse gav en grundig begrundelse, der klart og utvetydigt angav det ræsonnement, den havde fulgt, for at begrunde vedtagelsen af en ny afgørelse på trods af de to tidligere annullationer.

[*udelades*]

296 Det kan af disse elementer udledes, at Kommissionens begrundelse i den anfægtede afgørelse klart og utvetydigt angiver det ræsonnement, den havde fulgt, for at begrunde vedtagelsen af en ny afgørelse om pålæggelse af en bøde, og at klagepunktet derfor skal forkastes.

[*udelades*]

b) Det femte klagepunkt om en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet

316 Sagsøgeren har gjort gældende, at Kommissionen tilsidesatte proportionalitetsprincippet, eftersom det, henset til den tid der var forløbet, og til den nu ophævede, eller ikke-eksisterende, skade, som konkurrencen angiveligt var påført, ikke kunne anses for forholdsmæssigt at forfølge og pålægge sanktioner for den i tvisten omhandlede adfærd.

317 Det skal i denne henseende bemærkes, at proportionalitetsprincippet, der hører til EU-rettens almindelige grundsætninger, indebærer, at EU-institutionernes retsakter ikke må overskride grænserne for, hvad der er egnet og nødvendigt med henblik på at virkeliggøre de formål, der forfølges, således at der, når der kan vælges mellem flere egnede foranstaltninger, skal vælges den mindst indgribende foranstaltning, og de forvoldte ulemper ikke må være uforholdsmæssige i forhold til de tilsigtede mål (jf. i denne retning dom af 13.11.1990, Fedesa m.fl., C-331/88, EU:C:1990:391, præmis 13, og af 14.7.2005, Nederlandene mod Kommissionen, C-180/00, EU:C:2005:451, præmis 103).

318 I det foreliggende tilfælde skal der med henblik på at tage stilling til Kommissionens tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet tages hensyn til følgende omstændigheder.

319 For det første kan den institution, som har udstedt en retsakt, når denne retsakt er blevet annulleret, som det er tilfældet med 2009-beslutningen, genåbne proceduren på det trin, hvor uregelmæssigheden blev begået (jf. præmis 53 og 54 ovenfor).

320 For det andet betyder selve procedurens varighed ikke, at Kommissionens konstatering af en overtrædelse eller fastlæggelsen af den pålagte bøde er ulovlig. Et sådant spørgsmål kan kun rejses, dels hvis procedurens varighed er i strid med princippet om overholdelse af en rimelig frist, dels hvis overskridelse af en rimelig frist hindrer udøvelsen af retten til forsvar (jf. præmis 230 ovenfor). I den foreliggende sag fremgår det af analysen af det første og det tredje anbringende, at sagsøgeren ikke kan gøre sådanne tilsidesættelser gældende.

321 For det tredje ses følgende grunde, som Kommissionen anførte for at begrunde vedtagelsen af den anfægtede afgørelse på trods af den forløbne tid, relevante og velbegrundede:

– at sikre en effektiv anvendelse af konkurrenceretten og undgå, at de pågældende virksomheder forblev ustraffede

– at afskrække de involverede virksomheder fra at begå en ny overtrædelse af konkurrenceretten

– at lette erstatningssøgsmål anlagt af eventuelle ofre for kartellet.

322 For det fjerde sørgede Kommissionen for at mindske konsekvenserne af procedurens lange varighed for de pågældende virksomheder ved at indrømme dem en nedsættelse af bøden på 50%.

323 Dette klagepunkt skal således forkastes, og dermed forkastes det fjerde anbringende i sin helhed.

4. Det femte anbringende vedrørende en tilsidesættelse af princippet om non bis in idem

324 Sagsøgeren har gjort gældende, at princippet om non bis in idem var til hinder for vedtagelsen af den anfægtede afgørelse.

325 Kommissionen har bestridt sagsøgerens argumentation.

326 Det skal indledningsvis bemærkes, at sagsøgeren har anerkendt, at selskabet ikke var genstand for kumulation af sanktioner, men alene kumulation af procedurer, idet det har gjort gældende, at en sådan kumulation i forhold til selskabet ligeledes er forbudt i henhold til princippet om non bis in idem.

327 Det skal i denne henseende bemærkes, at princippet om non bis in idem udtrykkes således:

– for det første chartrets artikel 50, hvorefter »[i]ngen [...] i en straffesag på ny [skal] kunne stilles for en domstol eller dømmes for en lovovertrædelse, for hvilken den pågældende allerede er blevet endeligt frikendt eller domfældt i en af Unionens medlemsstater i overensstemmelse med lovgivningen«

– for det andet i EMRK's artikel 4, stk. 1, i protokol nr. 7.

328 Princippet om non bis in idem, som er en tæt naturlig følge af retskraften, garanterer retssikkerheden og lige vilkår ved at sikre, at den berørte person, når vedkommende retsforfølges og i givet fald dømmes, har sikkerhed for ikke at ville blive yderligere retsforfulgt for den samme overtrædelse (dom af 3.4.2019, Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie, C-617/17, EU:C:2019:283, præmis 33).

329 På det konkurrenceretlige område forbyder princippet om non bis in idem principielt, at en virksomhed domfældes eller atter forfølges for en konkurrencebegrænsende adfærd, for hvilken den allerede er blevet pålagt en sanktion, eller med hensyn til hvilken den er blevet erklæret ansvarsfri ved en tidligere afgørelse, der ikke længere kan anfægtes (jf. i denne retning dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 59, og af 1.7.2009, ThyssenKrupp Stainless mod Kommissionen, T-24/07, EU:T:2009:236, præmis 178).

330 Anvendelsen af princippet om non bis in idem forudsætter bl.a., at der er truffet afgørelse om overtrædelsens rigtighed, eller at lovligheden af den med hensyn hertil foretagne vurdering er blevet kontrolleret (dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 60).

331 Såfremt dette krav er opfyldt, forbyder princippet om non bis in idem, at der foretages en ny realitetsvurdering af overtrædelsens rigtighed, når denne nye vurdering har til følge:

– at der enten pålægges endnu en sanktion, som føjes til den første, i det tilfælde, hvor der atter fastslås at foreligge ansvar

– eller at der pålægges en første sanktion i det tilfælde, hvor det ansvar, som ikke blev antaget at foreligge i henhold til den første afgørelse, fastslås at foreligge ved den anden afgørelse (dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 61).

332 Derimod er princippet om non bis in idem ikke i sig selv til hinder for, at man atter forfølger samme konkurrencefordrejende adfærd, når en første afgørelse er blevet annulleret af formelle grunde, uden at der er blevet truffet afgørelse om realiteten med hensyn til de foreholdte omstændigheder, idet annullationsafgørelsen i så fald ikke udgør en »frifindelse« i den forstand, hvori dette udtryk anvendes på det sanktionsretlige område (dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 62, og af 1.7.2009, ThyssenKrupp Stainless mod Kommissionen, T-24/07, EU:T:2009:236, præmis 190).

333 I et sådant tilfælde føjer de sanktioner, der pålægges ved den nye afgørelse, sig nemlig ikke til dem, der er pålagt ved den annullerede afgørelse, men træder i stedet for disse (dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 62, og af 1.7.2009, ThyssenKrupp Stainless mod Kommissionen, T-24/07, EU:T:2009:236, præmis 190).

334 I det foreliggende tilfælde skal det fastslås, at der på nuværende tidspunkt ikke er truffet nogen endelig afgørelse om realiteten i sagen hvad angår sagsøgerens deltagelse i de overtrædelser, som selskabet foreholdes. Retten annullerede 2002-beslutningen som følge af det retsgrundlag, som Kommissionen havde anvendt, og 2009-beslutningen blev annulleret som følge af en tilsidesættelse af væsentlige formforskrifter, uden at der i disse tilfælde blev taget endelig stilling til de anbringender vedrørende realiteten, som sagsøgeren havde fremsat om sin deltagelse i de faktiske omstændigheder, selskabet blev foreholdt. Kun i dom af 9. december 2014, Ferriere Nord mod Kommissionen (T-90/10, ikke trykt i Sml., EU:T:2014:1035), blev der taget stilling til sådanne anbringender, men Domstolen ophævede denne dom i sin helhed. På denne baggrund kan Kommissionen ikke anses for ved vedtagelsen af den anfægtede afgørelse at have pålagt sanktioner eller iværksat forfølgning mod sagsøgeren to gange for samme faktiske omstændigheder (jf. i denne retning dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 63).

335 Hvad angår den sanktion, som sagsøgeren blev pålagt ved den anfægtede afgørelse, trådte den i stedet for den, der blev pålagt ved 2009-beslutningen, som selv havde erstattet sanktionen pålagt ved 2002-beslutningen. Sagsøgeren har fået tilbagebetalt de beløb, som selskabet havde betalt for bøden pålagt ved 2002-beslutningen og senere ved 2009-beslutningen, efter annullationen af disse to beslutninger.

336 På denne baggrund kan princippet om non bis in idem ikke anses for at være blevet tilsidesat.

[*udelades*]

342 Det fremgår af det ovenstående, at princippet om non bis in idem ikke var til hinder for vedtagelsen af den anfægtede afgørelse. Dermed skal det femte anbringende forkastes.

5. Om det sjette anbringende om, at forældelsesordningen i artikel 25 i forordning nr. 1/2003 er ulovlig

343 Sagsøgeren har gjort gældende, at den forældelsesfrist, der er fastsat i artikel 25 i forordning nr. 1/2003, ikke skal finde anvendelse, eftersom den efter selskabets opfattelse er i strid med for det første princippet om overholdelse af en rimelig frist og for det andet med proportionalitetsprincippet.

344 Dette anbringende bestrides både med hensyn til formaliteten og realiteten.

345 Hvad angår formaliteten har Kommissionen, støttet af Rådet, gjort gældende, at ulovlighedsindsigelsen ikke er tilstrækkeligt underbygget og er fremsat upræcist.

346 Det skal i denne henseende bemærkes, at sagsøgeren i sine processkrifter har gjort rede for de klagepunkter, som selskabet har fremført i forhold til artikel 25 i forordning nr. 1/2003, idet det for det første har anført det juridiske grundlag for klagepunkterne, dvs. en tilsidesættelse af

princippet om overholdelse af en rimelig frist og proportionalitetsprincippet, og for det andet den argumentation, der fremføres til støtte for dette standpunkt, hvilket i det væsentlige er, at artikel 25 i forordning nr. 1/2003 er behæftet med en ulovlighed, for så vidt som denne bestemmelse gør det muligt for Kommissionen at vedtage en afgørelse om pålæggelse af sanktioner under tilsidesættelse af disse principper.

347 Det fremgår i øvrigt af deres processkrifter, at Kommissionen og Rådet kunne forstå de af sagsøgeren fremførte anfægtelser.

348 Dette anbringende kan således antages til realitetsbehandling.

349 Med hensyn til realiteten har sagsøgeren fremført to argumenter.

350 For det første har selskabet gjort gældende, at EU-lovgiver har tilsidesat princippet om overholdelse af en rimelig frist ved ikke i artikel 25 i forordning nr. 1/2003 at inkludere tanken om, at Kommissionen efter udløbet af en rimelig frist, uanset fristen på fem eller ti år og uafhængigt af de afbrydelser, der kan indtræde i tilfælde af retslige procedurer, er afskåret fra at vedtage en afgørelse om konstatering af en overtrædelse og under alle omstændigheder i at pålægge en bøde.

351 Det skal i denne henseende bemærkes, at forældelsesfristen på det konkurrenceretlige område er reguleret i artikel 25 i forordning nr. 1/2003 på følgende måde:

– Denne frist er på fem år [stk. 1, litra b), sammenholdt med nævnte forordnings artikel 23, stk. 2, litra a)].

– Den kan afbrydes, hver gang Kommissionen tager skridt til at undersøge eller forfølge overtrædelsen (stk. 3); i et sådant tilfælde ophæver denne afbrydelse med tilbagevirkende kraft den frist, der allerede er løbet, og fastsætter det tidspunkt, hvorfra en ny frist begynder at løbe, og i tilfælde af afbrydelse udløber forældelsesfristen senest efter en periode på ti år, uden at Kommissionen har pålagt en bøde eller tvangsbøde (stk. 5).

– Fristen stilles i bero, så længe en sag om Kommissionens afgørelse verserer for Domstolen, i hvilket tilfælde fristen forlænges med den tid, hvor forældelsen har været stillet i bero (stk. 6).

352 Hvad angår princippet om overholdelse af en rimelig frist er det ikke på forhånd fastlagt eller afgjort abstrakt for samtlige procedurer, der kan påvirkes heraf, men skal vurderes på grundlag af omstændighederne i den enkelte sag, herunder navnlig sagens betydning, dens kompleksitet samt sagsøgerens og de kompetente myndigheders adfærd (jf. i denne retning dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 187 og 188).

353 Sagsøgeren har foreholdt EU-lovgiver, at denne ikke i artikel 25 i forordning nr. 1/2003 har fastsat en maksimal frist, efter udløbet af hvilken Kommissionens indgreb er udelukket, selv om forældelsesfristen har været stillet i bero.

354 Det skal i denne henseende bemærkes, at affattelsen af artikel 25 i forordning nr. 1/2003 skyldes, at EU-lovgiver under udøvelsen af de kompetencer, den er tillagt, forenede to formål, der kan kræve modsatrettede foranstaltninger, nemlig på den ene side behovet for at sikre retssikkerheden, idet det forhindres, at der på ubestemt tid kan rejses tvivl om situationer, der med tiden har forankret

sig, og på den anden side kravet om at sikre, at lovgivningen overholdes, idet overtrædelser af EU-retten forfølges, konstateres og sanktioneres (jf. i denne retning dom af 6.10.2005, Sumitomo Chemical og Sumika Fine Chemicals mod Kommissionen, T-22/02 og T-23/02, EU:T:2005:349, præmis 82).

355 I det foreliggende tilfælde har sagsøgeren ikke godtgjort, at EU-lovgiver ved at forene disse forskellige formål overskred den margen, som den råder over i denne forbindelse. Beføjelserne til at foretage kontroller og pålægge sanktioner er nemlig underlagt strenge grænser. Forældelsesfristen stilles ganske vist i bero, når der anlægges søgsmål for Unionens retsinstanser. Denne mulighed kræver imidlertid, at virksomhederne med henblik på gennemførelsen heraf selv foretager skridt. EU-lovgiver kan ikke foreholdes den omstændighed, at den afgørelse, der træffes ved afslutningen af en procedure, når flere søgsmål er blevet anlagt, idet hvert enkelt søgsmål anlægges af berørte virksomheder, vedtages efter en vis frist.

356 Den af EU-lovgiver foretagne forening ses så meget desto mere passende, eftersom borgere, der klager over en urimeligt lang procedure, kan anfægte denne varighed ved at anlægge sag med påstand om annullation af den afgørelse, der er vedtaget efter denne procedure, idet en sådan annullation er forbeholdt situationer, hvor overskridelsen af en rimelig frist har hindret udøvelsen af retten til forsvar, eller ved at anlægge et erstatningssøgsmål for Unionens retsinstanser, når overskridelsen af den rimelige frist ikke har givet anledning til en tilsidesættelse af retten til forsvar (jf. præmis 215 ovenfor).

357 Dette argument skal således forkastes.

358 For det andet har sagsøgeren gjort gældende, at artikel 25 i forordning nr. 1/2003 er i strid med proportionalitetsprincippet, eftersom det tillader, at virksomheder befinder sig i usikkerhed i en uforholdsmæssigt lang tid, hvilket gør det muligt for Kommissionen at retsforfølge dem efter udløbet af en frist, der eventuelt er stillet i bero eller afbrudt.

359 Det skal i denne henseende bemærkes, som det fremgår af præmis 317 ovenfor, at proportionalitetsprincippet indebærer, at EU-institutionernes retsakter ikke må overskride grænserne for, hvad der er egnet og nødvendigt med henblik på at virkeliggøre de formål, der forfølges, således at der, når der kan vælges mellem flere egnede foranstaltninger, skal vælges den mindst indgribende foranstaltning, og de forvoldte ulemper ikke må være uforholdsmæssige i forhold til de tilsigtede mål (jf. i denne retning dom af 13.11.1990, Fedesa m.fl., C-331/88, EU:C:1990:391, præmis 13, og af 14.7.2005, Nederlandene mod Kommissionen, C-180/00, EU:C:2005:451, præmis 103).

360 Som det er anført i præmis 351 ovenfor, er forældelsesfristen fem år.

361 Forældelsesfristen afbrydes, hver gang Kommissionen tager skridt til at undersøge eller forfølge overtrædelsen, idet forældelse indtræder efter senest ti år. Ved fastlæggelsen af en sådan frist er Kommissionens handlinger over tid således pålagt en snæver begrænsning.

362 Som ligeledes anført i præmis 351 ovenfor forlænges forældelsesfristen med den tid, i hvilken forældelsen er stillet i bero under søgsmål til prøvelse af Kommissionens afgørelse. Det følger af retspraksis, at det forhold, at fristen stilles i bero, forhindrer, at forfølgelsen af overtrædelser hindres ved anlæggelse af sager, hvis forløb Kommissionen ikke er herre over (jf. i denne retning

dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 144).

363 Artikel 25, stk. 6, i forordning nr. 1/2003 vedrører således tilfælde, hvori Kommissionens passivitet ikke skyldes dens manglende omhyggelighed (jf. i denne retning dom af 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P og C-254/99 P, EU:C:2002:582, præmis 144).

364 For at afgøre, om artikel 25 i forordning nr. 1/2003 er behæftet med den af sagsøgeren foreholdte ulovlighed, skal det bemærkes, at forældelsen tilsigter at fremme retssikkerheden, idet den forhindrer, at der på ubestemt tid kan rejses tvivl om situationer, der med tiden har forankret sig, men kan tillige være med til at cementere situationer, der i hvert fald oprindeligt var i strid med lovgivningen (dom af 6.10.2005, Sumitomo Chemical og Sumika Fine Chemicals mod Kommissionen, T-22/02 og T-23/02, EU:T:2005:349, præmis 82).

365 For at afslutte analysen skal det bemærkes, at borgere, der klager over en urimeligt lang procedure, kan anfægte denne varighed ved at anlægge sag med påstand om annullation af den afgørelse, der er vedtaget efter denne procedure, idet en sådan annullation er forbeholdt situationer, hvor overskridelsen af en rimelig frist har hindret udøvelsen af retten til forsvar, eller ved at anlægge et erstatningssøgsmål for Unionens retsinstanser, når overskridelsen af den rimelige frist ikke har givet anledning til en tilsidesættelse af retten til forsvar.

366 På denne baggrund kan det ikke fastslås, at EU-lovgiver ved at vurdere de formål, der skal nås inden for rammerne af forældelsesordningen, har oprettet en ordning, som indebærer foranstaltninger, der har vist sig ikke at være nødvendige eller hensigtsmæssige, eller foranstaltninger, som kan erstattes med andre lige så effektive foranstaltninger for at beskytte de virksomheder, der kan være berørte, uden at effektiviteten af undersøgelser og retsforfølgelse hindres i et uacceptabelt omfang.

367 Det sjette anbringende skal derfor forkastes, og følgelig skal Kommissionen frifindes for den første påstand om annullation af den anfægtede afgørelse.

B. Den subsidiære påstand om nedsættelse af den pålagte bøde

[*udelades*]

1. Det ottende anbringende vedrørende ulovligheden af forhøjelsen af bøden på grund af gentagelsestilfælde

[*udelades*]

a) Det første klagepunkt om tilsidesættelse af retten til forsvar ved hensyntagen til gentagelsestilfælde

535 Sagsøgeren har gjort gældende, at den forhøjelse på 50% af bødens grundbeløb, som Kommissionen anvendte for gentagelsestilfælde, er ulovlig, eftersom selskabet ikke fik mulighed for at fremsætte bemærkninger til dette under den administrative procedure, hvilket er i strid med dets ret til forsvar.

536 Kommissionen anførte navnlig ikke i klagepunktsmeddelelsen, at den havde til hensigt at lægge denne skærpende omstændighed til grund, idet klagepunktsmeddelelsen kun indeholdt følgende:

– en generel konstatering vedrørende samtlige virksomheder om, at Kommissionen tog hensyn til alle skærpende omstændigheder

– omtale af en tidligere afgørelse om pålæggelse af sanktioner, nemlig Kommissionens beslutning 89/515/EØF af 2. august 1989 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/31 553 – Armeringsnet) (EFT 1989, L 260, s. 1), som var uden forbindelse med en eventuel hensyntagen til gentagelsestilfælde, eftersom omtalen fremgik af en fodnote med henblik på at fastlægge de omhandlede produkter i denne sag.

537 Sagsøgeren har gjort gældende, at der ikke senere anførtes yderligere desangående, selv om Kommissionen havde flere lejligheder til at oplyse de berørte virksomheder, herunder sagsøgeren, herom, navnlig i den supplerende klagepunktsmeddelelse, skrivelsen af 15. december 2017 om meddelelse om genoptagelse af sagens behandling, de efterfølgende anmodninger om oplysninger, under den mundtlige høring den 23. april 2018 eller endda i det møde den 21. juni 2019, som er nævnt i præmis 27 ovenfor, og som blev afholdt med Kommissionens tjenestegrene.

538 Det skal i denne henseende bemærkes, at når Kommissionen har til hensigt at tilregne en juridisk person ansvar for en overtrædelse af konkurrencereglerne, og over for denne som skærpende omstændighed vil gøre gældende, at der er tale om gentagelsestilfælde, skal den klagepunktsmeddelelse, som den sender til denne person, indeholde alle de oplysninger, som giver denne juridiske person mulighed for at forsvare sig, navnlig de oplysninger, der berettiger, at betingelserne for gentagelsestilfælde er opfyldt i det foreliggende tilfælde (jf. i denne retning dom af 5.3.2015, Kommissionen m.fl. mod Versalis m.fl., C-93/13 P og C-123/13 P, EU:C:2015:150, præmis 96).

539 I denne forbindelse har Kommissionen i medfør af punkt 84 i sin meddelelse om bedste praksis ved behandlingen af konkurrencesager efter artikel 101 [TEUF] og 102 [TEUF] (EUT 2011, C 308, s. 6) forpligtet sig til i klagepunktsmeddelelsen »tilstrækkeligt klart« at omtale omstændigheder, der vil kunne blive betragtet som skærpende omstændigheder.

540 I medfør af fast retspraksis skal gentagelsestilfælde anses for at være en omstændighed, der kan være af skærpende karakter (jf. i denne retning domme af 11.3.1999, Thyssen Stahl mod Kommissionen, T-141/94, EU:T:1999:48, præmis 618, og Unimétal mod Kommissionen, T-145/94, EU:T:1999:49, præmis 585).

541 Den pligt, der er beskrevet i præmis 538-540 ovenfor, følger af forpligtelsen til at overholde retten til forsvar, hvilken forpligtelse er genstand for et generelt princip om, at i enhver procedure, der kan føre til pålæggelse af sanktioner, navnlig bøder eller tvangsbøder, skal de berørte

virksomheder og sammenslutninger af virksomheder allerede fra den administrative procedure sættes i stand til at tage stilling til, om de faktiske oplysninger, klagepunkter og øvrige omstændigheder, som foreholdes dem, er i overensstemmelse med de faktiske forhold, og hvilken betydning de har (jf. i denne retning dom af 20.3.2002, LR AF 1998 mod Kommissionen, T-23/99, EU:T:2002:75, præmis 189 og den deri nævnte retspraksis).

542 Når Unionens retsinstanser efterprøver, om princippet om retten til forsvar er blevet overholdt, skal de tage hensyn til alle omstændighederne i sagen med henblik på at sikre, at det var tilstrækkeligt forudsigeligt for den berørte virksomhed, at Kommissionen havde til hensigt at konstatere en overtrædelse eller en bestemt omstændighed, således at virksomheden kan anses for at have kunnet tage stilling til det pågældende punkt.

543 I det foreliggende tilfælde fremgår det af fodnote 2 i klagepunktsmeddelelsen af 26. marts 2002, at sagsøgeren tidligere havde været berørt af en afgørelse, hvorved det blev konstateret, at selskabet havde begået en alvorlig overtrædelse af konkurrencereglerne, og det blev pålagt en bestemt sanktion som følge heraf.

544 Det fremgik i øvrigt af klagepunktsmeddelelsen, at Kommissionen havde til hensigt at pålægge de virksomheder, der var adressater for klagepunktsmeddelelsen, herunder sagsøgeren, en bøde under hensyntagen til forskellige forhold.

545 Det fremgik således af 314. betragtning til klagepunktsmeddelelsen, at Kommissionen med henblik på at fastsætte bødernes størrelse tog hensyn til omstændighederne i den foreliggende sag, og navnlig overtrædelsens grovhed og varighed, idet den anførte, at en aftale eller samordnet praksis, såsom et kartel vedrørende priser og fordeling af markederne, udgjorde en meget alvorlig overtrædelse af EU-retten.

546 I 314. betragtning til klagepunktsmeddelelsen meddelte Kommissionen ligeledes, at den havde til hensigt, at den bøde, der skulle pålægges hver virksomhed, skulle afspejle de skærpende eller formildende omstændigheder, som kunne gøres gældende over for disse, idet størrelsen skulle fastsættes til et niveau, der sikrede en tilstrækkeligt afskrækkende virkning.

547 Derefter meddelte Kommissionen ved sin skrivelse af 15. december 2017 om meddelelse om genoptagelse af den administrative procedure sagsøgeren, at den i den afgørelse, som den ville vedtage ved afslutningen af proceduren, ville støtte sig på klagepunkterne i den klagepunktsmeddelelse, som havde givet anledning til vedtagelsen af 2002-beslutningen og 2009-beslutningen.

548 I disse beslutninger var gentagelsestilfælde lagt til grund ved beregningen af sagsøgerens bøde som skærpende omstændigheder.

549 For så vidt som det er nødvendigt, skal det tilføjes, at Kommissionen i skrivelsen af 15. december 2017 lagde vægt på den omstændighed, at de berørte virksomheder under den mundtlige høring detaljeret og ubegrænset kunne drøfte alle aspekter i den foreliggende sag, hvorved sagsøgeren således fik mulighed for som berørt virksomhed eventuelt at meddele, hvorfor den mente, at gentagelsestilfælde ikke kunne gøres gældende i forhold til den som skærpende omstændighed.

550 På denne baggrund skal det efter en undersøgelse af samtlige omstændigheder omkring sagen bemærkes, at i den foreliggende sag var betingelserne opfyldt vedrørende for det første det forhold, at det var tilstrækkeligt forudsigeligt, at Kommissionen havde hensigt om som gentagelsestilfælde at tage hensyn til den afgørelse om pålæggelse af sanktioner, som sagsøgeren tidligere havde været adressat for, og for det andet det forhold, at sagsøgeren havde haft mulighed for at tage stilling til dette.

551 Dette klagepunkt skal således forkastes.

b) Det andet klagepunkt om tidsrummet mellem de to overtrædelser, der er taget i betragtning

552 Sagsøgeren har gjort gældende, at det tidsrum, der var passende med henblik på vurderingen af gentagelsestilfælde, dvs. den tid, der er forløbet fra konstateringen af den første overtrædelse til det tidspunkt, hvor den pågældende virksomhed påbegynder den nye ulovlige adfærd, i denne sag var ni år, eftersom selskabet deltog i kartellet fra 1998, og ikke 1993, således som Kommissionen fandt i den anfægtede afgørelse. Et sådant tidsrum er uforholdsmæssigt langt til at konstatere et gentagelsestilfælde.

553 Det skal i denne henseende bemærkes, at gentagelsestilfælde, ud fra et afskrækkelsessynspunkt, er en omstændighed, som ifølge retspraksis berettiger en betydelig forhøjelse af bødens grundbeløb. Det udgør nemlig beviset for, at den tidligere pålagte sanktion ikke var tilstrækkeligt afskrækkende (jf. dom af 8.7.2008, BPB mod Kommissionen, T-53/03, EU:T:2008:254, præmis 398 og den deri nævnte retspraksis).

554 Hvad angår det tidsrum, der er forløbet mellem de to overtrædelser, fastsættes hverken i forordning nr. 1/2003 eller i retningslinjer for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 og artikel 65, stk. 5, [KS] (EFT 1998, C 9, s. 3, herefter »1998-retningslinjerne«) et maksimalt tidsrum for hensyntagen til gentagelsestilfælde, og det er blevet fastslået, at fraværet af en sådan frist ikke i sig selv tilsidesætter retssikkerhedsprincippet (dom af 17.6.2010, Lafarge mod Kommissionen, C-413/08 P, EU:C:2010:346, præmis 66 og 67).

555 Selv om der ikke findes en forældelsesfrist for at konstatere et gentagelsestilfælde, fremgår det imidlertid ikke desto mindre heraf, at Kommissionen for at overholde proportionalitetsprincippet ikke på ubestemt tid kan tage hensyn til en eller flere tidligere afgørelser, hvorved en virksomhed er blevet pålagt en sanktion (dom af 17.6.2010, Lafarge mod Kommissionen, C-413/08 P, EU:C:2010:346, præmis 70).

556 Det påhviler således Unionens retsinstanser at efterprøve, om forhøjelsen af bøden som følge af gentagelsestilfælde er begrundet, henset til de faktiske omstændigheder i sagen, navnlig for så vidt som det vidner om virksomhedens tilbøjelighed til at overtræde konkurrencereglerne, henset bl.a. til, hvor lidt tid der er forløbet mellem den tidligere tilsidesættelse af konkurrencereglerne og den omhandlede overtrædelse (jf. i denne retning dom af 17.6.2010, Lafarge mod Kommissionen, C-413/08 P, EU:C:2010:346, præmis 70).

557 Eftersom det syvende anbringende, hvormed sagsøgeren har anfægtet de beviser, som Kommissionen havde indhentet med henblik på at godtgøre, at selskabet havde deltaget i overtrædelsen siden den 1. april 1993, er blevet forkastet, var tidsrummet mellem de to overtrædelser i det foreliggende tilfælde tre år og otte måneder, og ikke ni år, således som selskabet har anført.

558 Det skal i denne henseende bemærkes, at det følger af retspraksis, at forløbet af et tidsrum på lidt mindre end ti år mellem to overtrædelser kan anses for at være relativt kort og således vidner om en tilbøjelighed hos en virksomhed til ikke at drage de fornødne konsekvenser af, at det tidligere var konstateret, at den havde overtrådt konkurrencereglerne (dom af 8.2.2007, Groupe Danone mod Kommissionen, C-3/06 P, EU:C:2007:88, præmis 40).

559 I denne forbindelse kunne Kommissionen med føje finde, at en forhøjelse af bødens grundbeløb som følge af gentagelsestilfælde var begrundet i det foreliggende tilfælde, henset til sagsøgerens tilbøjelighed til at overtræde konkurrencereglerne, hvilket ses af den korte tid, der forløb mellem de to omhandlede overtrædelser, dvs. tre år og otte måneder.

[*udelades*]

564 Dette klagepunkt skal således forkastes.

c) Det tredje klagepunkt om den tid, der forløb fra de overtrædelser, der er taget i betragtning, til vedtagelsen af den anfægtede afgørelse

565 Det skal indledningsvis bemærkes, at Retten i forbindelse med undersøgelsen af det foregående klagepunkt skulle vurdere den tid, der forløb mellem de to overtrædelser, som Kommissionen tog hensyn til som gentagelsestilfælde.

566 Med det tredje klagepunkt har sagsøgeren anmodet Unionens retsinstanser om, henset til proportionalitetsprincippet, at vurdere et andet tidsrum, nemlig den tid, som forløb fra de overtrædelser, der var fastlagt med henblik på en hensyntagen som gentagelsestilfælde, til Kommissionens vedtagelse af den anfægtede afgørelse, hvori den forhøjede bødens grundbeløb som følge af gentagelsestilfælde.

567 Sagsøgeren har anført, at eftersom dette tidsrum var uforholdsmæssigt langt, kan gentagelsestilfælde ikke have en afskrækkende virkning og herved opfylde sit mål, hvorfor Kommissionen tilsidesatte proportionalitetsprincippet ved at konstatere gentagelsestilfælde i denne situation.

568 Til støtte for sit standpunkt har sagsøgeren fremhævet de særlige omstændigheder i den foreliggende sag, hvor Kommissionen som følge af annullationen af 2002-beslutningen og 2009-beslutningen som gentagelsestilfælde tog hensyn til adfærd, som blev indledt i 1985, dvs. 34 år tidligere, og som var blevet konstateret i 1989, dvs. 30 år tidligere, for den første overtrædelse med henblik på at pålægge en sanktion for en adfærd, der var ophørt i 2000, dvs. 19 år inden vedtagelsen af den anfægtede afgørelse.

569 Det skal i denne henseende bemærkes, at i medfør af proportionalitetsprincippet må EU-institutionernes retsakter ikke overskride grænserne for, hvad der er egnet og nødvendigt med henblik på at virkeliggøre de formål, der forfølges, således at der, når der kan vælges mellem flere egnede foranstaltninger, skal vælges den mindst indgribende foranstaltning, og de forvoldte ulemper ikke må være uforholdsmæssige i forhold til de tilsigtede mål (jf. i denne retning dom af 13.11.1990, Fedesa m.fl., C-331/88, EU:C:1990:391, præmis 13, og af 14.7.2005, Nederlandene mod Kommissionen, C-180/00, EU:C:2005:451, præmis 103).

570 Hvad angår gentagelsestilfælde skal Kommissionen i henhold til retspraksis ved udmålingen af bøden drage omsorg for, at dens skridt er afskrækkende. En måde til at sikre denne afskrækkende virkning er ved at lægge gentagelsestilfælde til grund og forhøje bødens størrelse. En hensyntagen til gentagelsestilfælde tilsigter således at tilskynde de virksomheder, som har udvist tilbøjelighed til at overtræde konkurrencereglerne, til at ændre deres adfærd (jf. i denne retning dom af 13.7.2011, Shell Petroleum m.fl. mod Kommissionen, T-38/07, EU:T:2011:355, præmis 98 og den deri nævnte retspraksis).

571 Ifølge den retspraksis, der er nævnt i præmis 553 ovenfor, er gentagelsestilfælde en omstændighed, som berettiger en betydelig forhøjelse af bødens grundbeløb, eftersom den er bevis for, at den tidligere pålagte sanktion ikke var tilstrækkeligt afskrækkende.

572 Som det er anført i præmis 555 ovenfor, er Kommissionen ikke bundet af en eventuel forældelsesfrist for at konstatere gentagelsestilfælde. Den kan imidlertid tage hensyn til en eller flere tidligere afgørelser, hvorved en virksomhed er blevet pålagt en sanktion, uden tidsmæssig begrænsning.

573 Konstateringen og vurderingen af de specifikke kendetegn ved et gentagelsestilfælde indgår i Kommissionens skøn, og den kan, når den fastsætter forhøjelsessatsen for gentagelsestilfælde, i hvert enkelt tilfælde tage hensyn til de indicier, som bekræfter den berørte virksomheds tilbøjelighed til at begå overtrædelser af konkurrencereglerne (jf. i denne retning dom af 13.7.2011, Shell Petroleum m.fl. mod Kommissionen, T-38/07, EU:T:2011:355, præmis 98).

574 Kommissionen kan dermed ikke foreholdes, at den i det foreliggende tilfælde lagde gentagelsestilfælde til grund, henset til den tid, der er forløbet fra den eller de første konstaterede overtrædelser til den overtrædelse, for hvilken der blev pålagt en sanktion i den anfægtede afgørelse. Det er nemlig dette forhold, som vidner om virksomhedens tilbøjelighed til at overtræde konkurrencereglerne, og som følgelig begrunder hensigten om at lede denne virksomheds adfærd i retning af en overholdelse af konkurrencereglerne (jf. i denne retning dom af 25.10.2005, Groupe Danone mod Kommissionen, T-38/02, EU:T:2005:367, præmis 354, og af 13.12.2012, Versalis og Eni mod Kommissionen, T-103/08, ikke trykt i Sml., EU:T:2012:686, præmis 266).

575 Som det er anført i præmis 557 ovenfor, var det passende tidsrum kort, idet det udgjorde tre år og otte måneder. Eftersom det var godtgjort, at sagsøgeren havde tilbøjelighed til at overtræde konkurrencereglerne, kan Kommissionen ikke med føje foreholdes, at den gav den anfægtede afgørelse en afskrækkende virkning, selv om undersøgelsen varede en vis tid som følge af de dele af undersøgelsen, der vedrørte domstolsbehandling.

576 Sagsøgeren har imidlertid gjort gældende, at den anfægtede afgørelse på grund af den omstændighed, at overtrædelsernes ligger langt tilbage i tiden, ikke længere kunne have afskrækkende virkning, da den blev vedtaget. Selskabet har endvidere gjort gældende, at det ikke havde begået en overtrædelse siden 2000.

577 Det skal i denne henseende bemærkes, således som det er anført i præmis 298-300 ovenfor, at selv om det ikke kan udelukkes, at den trussel om en sanktion, som sagsøgeren var udsat for under hele undersøgelsen, og pålæggelsen af en sanktion to gange kan have haft en vis afskrækkende virkning, er dette ikke til hinder for, at det er sanktionen – dvs. den omstændighed, at den bøde, som Kommissionen har pålagt, betales med forhøjelsen som følge af gentagelsestilfælde – som faktisk afskrækker en virksomhed fra atter at gøre sig skyldig i en overtrædelse af konkurrencereglerne.

578 På denne baggrund tilsidesatte Kommissionen ikke proportionalitetsprincippet, idet den under hensyntagen til gentagelsestilfælde sikrede, at den bøde, som sagsøgeren blev pålagt ved den anfægtede afgørelse, er tilstrækkeligt afskrækkende.

579 Klagepunktet skal af alle de anførte grunde forkastes.

[*udelades*]

2. Konklusion om påstanden om bødenedsættelse

645 Eftersom den anfægtede afgørelse ikke er behæftet med nogen ulovlighed eller uregelmæssighed (jf. præmis 530, 606 og 643 ovenfor), kan påstanden om bødenedsættelse ikke tiltrædes, for så vidt som den tilsigter, at Retten med hensyn til bødens størrelse drager en konsekvens af de nævnte ulovligheder eller uregelmæssigheder (jf. i denne retning dom af 17.12.2015, Orange Polska mod Kommissionen, T-486/11, EU:T:2015:1002, præmis 226).

646 Når Unionens retsinstanser udøver deres fulde prøvelsesret, som er fastsat i artikel 261 TEUF og artikel 31 i forordning nr. 1/2003, har de, ud over en simpel legalitetskontrol, som blot gør det muligt at frifinde Kommissionen i annullationssøgsmålet eller (helt eller delvist) annullere den anfægtede retsakt, imidlertid beføjelse til at tage hensyn til de faktiske omstændigheder med henblik på f.eks. at ændre sanktionens størrelse (jf. i denne retning dom af 3.9.2009, Prym og Prym Consumer mod Kommissionen, C-534/07 P, EU:C:2009:505, præmis 86 og den deri nævnte retspraksis, og af 10.11.2021, Google og Alphabet mod Kommissionen (Google Shopping), T-612/17, under appel, EU:T:2021:763, præmis 605).

647 Under udøvelsen af den fulde prøvelsesret kan Unionens retsinstanser annullere, nedsætte eller endda forhøje den pålagte bøde (jf. dom af 19.12.2013, Siemens m.fl. mod Kommissionen, C-239/11 P, C-489/11 P og C-498/11 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2013:866, præmis 334 og den deri nævnte retspraksis).

648 På denne baggrund kan Unionens retsinstanser ligeledes eventuelt anlægge en anden vurdering end den, Kommissionen lagde til grund for fastlæggelsen af den pålagte bøde (jf. dom af 21.1.2016, Galp Energía España m.fl. mod Kommissionen, C-603/13 P, EU:C:2016:38, præmis 75).

649 Der skal dernæst på baggrund af alle sagsakternes oplysninger, herunder de af sagsøgeren fremhævede, således foretages en undersøgelse af, om det er hensigtsmæssigt for Retten under udøvelsen af sin fulde prøvelsesret at fastsætte en anden størrelse af bøden end den, som Kommissionen lagde til grund, med den begrundelse, at denne sidstnævnte ikke var passende (dom af 17.12.2015, Orange Polska mod Kommissionen, T-486/11, EU:T:2015:1002, præmis 227).

650 Sagsøgeren har ved at anfægte, at den anfægtede afgørelse er forholdsmæssig, gjort gældende, at Kommissionen efter selskabets opfattelse, henset til omstændighederne i den foreliggende sag, burde have henlagt sagen eller i hvert fald undladt at pålægge det en bøde, hvis den ville vedtage en afgørelse.

651 Det skal i denne henseende bemærkes, at Kommissionen i den anfægtede afgørelse uden at konstatere en tilsidesættelse af den rimelige frist eller af retten til forsvar indrømmede sagsøgeren en bødenedsættelse, som den begrundede således:

– »[H]enset til […] den usikkerhed, som blev skabt af overgangen mellem de to traktater, der var en usædvanlig omstændighed, der på daværende tidspunkt ikke var udtrykkeligt reguleret i retspraksis, […] finder Kommissionen det hensigtsmæssigt, at de parter, der er adressater for nærværende afgørelse, indrømmes en bødenedsættelse« (570. betragtning).

– Denne nedsættelse blev indrømmet »med henblik på at mindske de negative konsekvenser for visse parter, som kunne være forvoldt af procedurens lange varighed, der [var] nødvendig for at afhjælpe visse proceduremæssige mangler, som var indtrådt under denne, og som ikke kan tilregnes de parter, der er adressater for nærværende afgørelse« (570. betragtning).

– »Kommissionens spontane indrømmelse af en bødenedsættelse […] skal anses for tilstrækkelig […] til at mindske de eventuelle skadelige virkninger, som adressaterne har lidt som følge af procedurens lange varighed« (572. betragtning).

– »Adressaterne kan […] indrømmes en passende bødenedsættelse […] med henblik på at mindske de eventuelle skadelige virkninger forårsaget af Kommissionens proceduremæssige fejl« (573. betragtning).

– »Efter Kommissionens opfattelse […] kan de proceduremæssige fejl, den har begået i forbindelse med overgangen fra EKSF-traktaten til EF-traktaten, og den længere varighed, som kan være forårsaget af disse fejl, begrunde en passende erstatning til adressaterne for nærværende afgørelse« (991. betragtning).

– »[H]enset til Kommissionens skønsbeføjelse ved fastsættelsen af bøder[…] kan den […] [indrømme] adressaterne for nærværende afgørelse en bødenedsættelse, som skal beregnes således, at den ikke straffer de virksomheder, som har været udsat for proceduremæssige fejl, som de ikke selv begik, men som samtidig ikke er så alvorlige, at de kan påvirke princippet om, at karteller er meget alvorlige overtrædelser af konkurrenceretten« (992. betragtning).

– »Med henblik på at tage behørigt hensyn til disse faktorer finder Kommissionen, at alle adressaterne for nærværende afgørelse skal indrømmes en bødenedsættelse på 50% som følge af en usædvanlig formildende omstændighed« (994. betragtning).

652 Det følger heraf, at Kommissionen for at indrømme sagsøgeren en nedsættelse af den pålagte bøde, i det væsentlige støttede sig på følgende elementer:

– Sagen blev behandlet, da EKSF-traktaten udløb.

– Denne situation gav vanskeligheder med hensyn til fastlæggelsen af de gældende regler.

– Disse vanskeligheder gav anledning til, at Unionens retsinstanser annullerede 2002-beslutningen og 2009-beslutningen.

– Disse annulleringer forlængede proceduren i et sådant omfang, at det kan have haft negativ indvirkning på de pågældende virksomheders situation.

– Der kunne tages hensyn til disse omstændigheder ved fastsættelsen af bøden.

653 Det skal i denne henseende bemærkes, at Kommissionen flere gange i de betragtninger, der er citeret i præmis 651 ovenfor, anførte, at den ved at indrømme den pågældende bødenedsættelse tilsigtede at »mindske« eller »yde erstatning for« de »skadelige virkninger«, dvs. skade, som kunne være forvoldt af de »fejl«, der kunne tilregnes denne institution.

654 Selv om sådanne udtryk normalt er knyttet til erstatningsretlige sager, fremgår det ikke af den anfægtede afgørelse, at Kommissionen ved at indrømme den pågældende bødenedsættelse havde til hensigt at yde erstatning for skade forårsaget af en ulovlig adfærd. Kommissionen anerkendte intet sted i nævnte afgørelse, at den havde udvist ulovlig adfærd ved f.eks. at overskride den rimelige frist eller ved at tilsidesætte sagsøgerens ret til forsvar. Flere steder i denne afgørelse henviste den tværtimod til retspraksis om, at afhjælpningen i tilfælde af en klage over procedurens varighed skal findes inden for rammerne af et erstatningssøgsmål (568. og 578. betragtning).

655 Det skal, henset til disse forskellige elementer, således fastslås, at formålet med den pågældende bødenedsættelse, som Kommissionen indrømmede, ikke var at yde erstatning for en ulovlig adfærd, men blot at tage hensyn til omstændighederne i den foreliggende sag inden for rammerne af den vide skønsbeføjelse, som denne institution er tillagt med henblik på pålæggelse af sanktioner ved bl.a. dom af 19. marts 2009, Archer Daniels Midland mod Kommissionen (C-510/06 P, EU:C:2009:166, præmis 82) (jf. præmis 651 ovenfor).

656 Inden for rammerne af udøvelsen af sin fulde prøvelsesret fastslår Retten, at bøden i det foreliggende tilfælde ikke skal annulleres, navnlig da der er behov for at sikre den fulde håndhævelse af konkurrenceretten i forhold til den særligt alvorlige og meget langvarige overtrædelse, som var blevet begået, og som var blevet lagt til grund i forhold til sagsøgeren.

657 Når dette er sagt, skal der tages hensyn til den omstændighed, at bøden ikke blev pålagt sagsøgeren få år efter, at den sidste konkurrencebegrænsende adfærd, som Kommissionen havde konstateret, blev udvist, men blev pålagt næsten 20 år senere.

658 I denne henseende skal der blandt samtlige relevante omstændigheder i forbindelse med fastsættelsen af bøden i det foreliggende tilfælde tages hensyn til dens afskrækkende virkning.

659 En hensyntagen til den afskrækkende virkning tilsigter nemlig at sikre, at bødens størrelse i tilstrækkelig grad tilskynder den berørte virksomhed og alle økonomiske aktører generelt til at overholde Unionens konkurrenceregler (jf. dom af 17.6.2010, Lafarge mod Kommissionen, C-413/08 P, EU:C:2010:346, præmis 102).

660 I det foreliggende tilfælde er formålet om afskrækkelse allerede gennemført i forhold til sagsøgeren, i hvert fald delvist, dels ved den sanktion, som selskabet blev pålagt ved 2002-beslutningen og senere ved 2009-beslutningen, dels ved udsigten til, at denne sanktion kunne opretholdes ved sagens afslutning, hvis Kommissionen frifindes i de søgsmål, som sagsøgeren anlagde til prøvelse af disse afgørelser, eller hvis der, såfremt de nævnte afgørelser annulleres, vedtages en ny afgørelse, som atter fastsætter en sanktion (jf. præmis 299 ovenfor).

661 På denne baggrund skal det inden for rammerne af udøvelsen af den fulde prøvelsesret fastslås, at fastsættelsen af bøden til et lavere niveau end det grundbeløb på 2,975 mio. EUR, som Kommissionen fastsatte i den anfægtede afgørelse i medfør af 1998-retningslinjerne, der kan

vejlede Unionens retsinstanser, når de udøver nævnte kompetence (jf. i denne retning dom af 6.12.2012, Kommissionen mod Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, præmis 80), henset til den tid, der er forløbet fra den sidste konkurrencebegrænsende adfærd til vedtagelsen af nævnte afgørelse, i denne sag er tilstrækkelig til at skabe den ønskede afskrækkende virkning.

662 Henset til det ovenstående er en bødenedsættelse på 50% passende som følge af den tid, der er forløbet fra den sidste konkurrencebegrænsende adfærd til vedtagelsen af den anfægtede afgørelse.

663 Sammenfattende skal:

– Kommissionen frifindes, for så vidt som der er nedlagt påstand om hel eller delvis annullation af den anfægtede afgørelse

– Kommissionen frifindes for sagsøgerens påstand om bødenedsættelse, idet det fastslås, at den bødenedsættelse på 50%, som Kommissionen havde indrømmet i den anfægtede afgørelse, var passende, henset til det mindre behov for sanktionens afskrækkende virkning som følge af den tid, der var forløbet fra overtrædelsen til pålæggelsen af bøden.

[*udelades*]

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Fjerde Udvidede Afdeling):

1) Europa-Kommissionen frifindes.

2) Ferriere Nord SpA bærer sine egne omkostninger og betaler de omkostninger, der er afholdt af Kommissionen.

3) Rådet for Den Europæiske Union bærer sine egne omkostninger.

Gervasoni Madise Nihoul

Frendo Martín y Pérez de Nanclares

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 9. november 2022.

Underskrifter